

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 34.

V Ljubljani, 25. velikega srpana 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasil in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: VII. štajerska deželna učiteljska skupščina v Gradcu. — Naš denarni zavod. — XVII. glavna skupščina »Zaveze« v Pulju. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Gospodarski program. — O počitnicah. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

VII. štajerska deželna učiteljska skupščina v Gradcu.

V sredo, dne 9. avgusta 1905, so se zbrali delegati iz vseh krajev zelene Štajerske v Gradcu k VII. deželni učiteljski skupščini, da razpravljajo o stavljenih vprašanjih. Še večje važnosti pa je kakor poslušanje že v okrajnih učiteljskih skupščinah premlačenih vprašanj, da se razmotrivajo samostalni predlogi, iznikli iz sredine učiteljstva v prosepah vzgoje, pouka in stanovskih razmer, ki so nastale v pretekli dobi od zadnje deželne učiteljske skupščine. V sledečem podajamo suha dejstva o razpravah VII. deželne učiteljske skupščine brez osebnih refleksij, prepuščajoč to drugim poročevalcem.

*

Dne 9. avgusta so se zbrali delegati v Parktheater-Res-tauration ob 3. uri popoldne na razgovor, kamor jih je sklical prejšnji stalni konferenčni odbor na podlagi §. 2 društvenega zakona, da se pogovoré o enotnem postopanju v imenovani skupščini. Te priprave so bile dobro izvršene in tudi jako potrebne, da se je vse častno izvršilo. Podrobnosti razgovora, ki je trajal do 3/4 7. ure zvečer, niso za javnost.

*

Ob sedmi uri zvečer so se zbrali delegati v »Rittersaal« deželne hiše na predrazgovor, ki ga je otvoril uradno g. deželni šolski nadzornik P. Končnik. Poudarjaje, da se je VII. dež. učit. skupščina zakasnila*) za 1. leto, se je spominjal v pretiranem hvalisanju zaslug za šolstvo in učiteljstvo umirovljenega in dekoriranega dež. šol. nadzornika Linharta, kar so navzoči delegati poslušali molče**).

Predsednik si je izvolil za svojega namestnika dra. Fret-tensattela, c. kr. okr. šol. nadzornika v Gradcu. Kot reditelja sta se zglasila Gobetzki in Orcherbauer, za zapisnikarja sta bila izvoljena per acclamationem Franc Holler in Avgust Strauss.

*) Tega zakasnenja je bil kriv sedanji upokojeni nadzornik Linhart. Uredn.

**) O neminljivih zaslugah Linharta za nemško šolstvo bomo posebej poročali. Molk nemških in slovenskih delegatov je bil naj-boljši dokaz temu. Uredn.

Tovariš Bischofberger je predlagal, naj se na-mesto dosedanjih 12 članov pomnoži stalni odbor za deželno učit. skupščino na 15 članov, čemur je odgovarjal predsednik, rekoč, ako je bilo dozdej 12 članov dovolj, je lahko tudi v naprej. Predlog je bil soglasno sprejet.

Tovariš Löbl je predlagal, naj se voli še 6 namestnikov. Na zahtevano utemeljevanje predloga po predsedniku meni, da lahko v teku 6 let, dokler obstoji ta odbor, umrje eden ali drugi član odbora, nakar vstopi namestnik. Predlog se sprejme enoglasno.

Sedaj se je vršila volitev stalnega konferenčnega odbora in namestnikov po listkih. V skrutinij so bili izvoljeni tova-riši: Trebentschek, A. Mayer in V. Strmšek*).

Ko se je razdelil imenik delegatov in oktruiran opravilnik, so se konstatirali navzoči delegati**). Navzočih je bilo 83 delegatov (1 je zaradi bolezni zadržan) in okolo 8 c. kr. okraj. šol. nadzornikov.

Nato je tovariš Monschein omenil, da je razpo-loženi opravilnik že star in da ima skupščina pravico, si istega po konferenčnem odboru novega izdelati, kar se naj zgodi na podlagi onega dež. učit. skupščine na Zgornjem Avstrijskem.

Tovariš Gassarek predlaga, naj bi se skupščina raz-širila še na tretji dan, ker je nemogoče, toliko nabranega gradiva temeljito obravnavati v 2 dneh.

Tovariš Horvatek poudarja, da se ima pred glavnim zborovanjem sklicati odbor za deželno učiteljsko skupščino, da pregleda in odobri vse gradivo za skupščino.

Predsednik P. Končnik izjavi: 1. da se vrši prvo glavno zborovanje dne 10. avg. ob 10. uri dopoldne, 2.) da je opravljeni red odobren od dež. šol. sveta in se ne sme

*) Imenik delegatov priobčimo kasneje.

Uredn.

**) V stalni konferenčni odbor so bili skoraj enoglasno izvoljeni za Gorenje Štajersko: A. Schweinzer iz Leobna, A. Horvatek iz Ob-dacha, A. Lux iz Veitscha, H. Scherer iz Oberzeiringa, A. Gaischek, mešč. ravnatelj v Brucku; za Srednje Štajersko: Fr. Monschein iz To-belbada, A. Bischofberger iz Deutsch-Landsberga, F. Schreithofer iz Tilmitscha, A. Frankl iz Söchau, pl. Calisto iz Gradca; za Spodnje Štajersko: K. Gassarek iz Maribora, A. Gradišnik iz Celja, V. Strmšek iz Št. Petra na Medvedovem selu, A. Požegar iz Stranske vasi in E. Slanc iz Št. Bolfenka. Za namestnike so bili izvoljeni: H. Pichler, J. Trebentschek, P. Stern, A. Mayer, O. Pražak in Fr. Kocbek.

predružačiti, 3.) da se skupščina ne more razširiti na tretji dan zaradi finančnih težav pri obstoječem kreditu, ker zato ne more prevzeti nikake odgovornosti in 4.) da se naj sklicanje konferenčnega odbora prepusti njemu. Odslovil je delegate z besedami: »Sie sind entlassen!«

*

Zabavni večer se je vršil zvečer v gostilnici Stadtparktheater. Tovariš p. Calisto je pozdravil navzočnike srčno v imenu pripravljalnega odbora, tovariš Gassarek v imenu »Verbanda« nemških učiteljev in učiteljic štajerskih in tovariš Schreithofer v imenu štaj. »Lehrerbunda«. Tovariš Orchenbauer je s spremljevanjem tovariša Monscheina pel nekaj nemških pesmi, drugi pa so prednašali šaljive pesmi. Zabava je imela nemški značaj, ali zaradi resnega položaja je vladala sloga brez političnega izzivanja.

Prvo glavno zborovanje

se je vršilo dne 10. avgusta. Ob 10. uri dopoldne pozdravi predsednik vse navzoče z željo, naj bi skupščina izvršila svoja posvetovanja stvarno, ne da bi se nastala razna mnenja prevrnila v nasprotja. Skupščina naj bi se tako uravnala, da bo prinašala šoli pravo korist, udeležnikom pa ohranila prijeten spomin. Končno se spominja presvetlega cesarja, kateremu se zakliče »Hoch!«

Predsednikov namestnik dr. Frettensattel predlaga, naj se izvoli odbor 3 delegatov, ki to dinastično manifestacijo sporoče c. kr. namestništvu. V ta odbor so izvoljeni tovariši: Pröll, Schweinzer in Slanc.

Tovariš Pröll predlaga, naj se pošlje pozdrav skupščine tudi ministru za uk in bogočastje, kar se sprejme.

Potem poda predsednik statistični pregled o najvažnejših stvareh šolstva od zadnje deželne učit. skupščine. Poprej je bilo 184.913 šolo obiskujočih otrok, zdaj 193.332. Leta 1896. je bilo 834 ljudskih šol, zdaj 867; poprej 13 meščanskih šol, zdaj 19; poprej 2292 razredov, zdaj 2648; novih šolskih poslopij se je postavilo 125, dozidalo 60; 2356 učiteljskih oseb ima izpričevalo usposoblenosti; za leto 1905 je znašal šolski proračun 5,372.000 K, za leto 1906 pa 5,456.000 K.

Tovariš Monschein prosi predsednika, naj še pred glavnim zborovanjem skliče konferenčni odbor, na kar dobi odgovor, da se to zgodi koncem zborovanja.

Tovariš Horvatek poudarja, da je postopanje predsednikovo v nasprotju z ministrsko naredbo, ker mora vendar konferenčni odbor vse gradivo, ki pride na dnevni red, preševati, in sicer pred glavnim zborovanjem. V imenu vsega konferenčnega odbora vloži torej protest in odklanja vsako odgovornost odbora, ako bi se skupščina izjalovila.

Namestnik dr. Frettensattel pojasni, da se vrši najprej strokovno predavanje in potem se takoj skliče seja konferenčnega odbora, s čimer so se navzočniki zadovoljili.

Tovariš Gassarek trdi, da ima le skupna seja delegatov določiti, oziroma odobriti pravilnik, ne pa deželni šolski svet. Zato VII. deželna učit. skupščina protestira proti razpoloženemu pravilniku, ker se konferenčnemu odboru ni dala prilika, izdelati nov osnutek, ter ga smatra kot nepostavno napravljenega*). (Živalno odobravanje).

Nato je predaval tovariš Holzmann o bistvu fonetike, pokazal ležo jezika, odprtino ust i t. d. pri izgovarjanju

*) Omeniti je, da se je konferenčni odbor že pred tem glavnim zborovanjem posvetoval ter svoje postopanje uredil. — To odločno postopanje konferenčnega odbora, ki je energično zastopal svoje zakonito mu zajamčene pravice, nam imponuje in je vsega posnemanja vredno.

Uredn.

posameznih glasov na »Laut-Tafeln« iz gluho-nemnice. Govoril je na dolgo in široko o razdelitvi glasov, o čitanju nemških črk, zlogov, besed, in stavkov ter končno priporočal razne knjige o fonetiki. Govornik je hotel zbuditi zanimanje za fonetiko sploh, vendar v njegovem podavanju in bilo zapaziti prave logične razporedbe.

Predsednik se zahvali govorniku.

K debati se oglasi tovariš Trebentschek. Debata pa se preloži na popoldan.

Potem se prečita in odobri zapisnik o predzborovanju ter prečita imenik delegatov in nadzornikov.

*

Seja stalnega konfer. odbora se vrši takoj za I. glavnim zborom pod predsedstvom dežel. šol. nadzornika g. P. Končnika. Tovariš A. Frankl pravi, naslanjaje se na predsednikov pozdrav, da je želja konfer. odbora, da bi se vsa nastala nasprotja odstranila. Zahteve odbora slone na zakonu ter ne morejo od svojih itak majhnih pravic niti za trohico odjenjati. Odbor uživa zaupanje vsega štajers. učiteljstva, zato naj mu tudi predsednik popolnoma zaupa. Zlasti želi, da bi med predsedstvom in učiteljstvom ne nastal zopet oni globoki prepad kakor pred sedmimi leti, zakaj on upa, da bo šola in učiteljstvo ono torišče, kjer se bodo zedinili k uspešnemu delovanju.

Predsednik zagotovi odbor svoje naklonjenosti in poudarja, da za sestavo novega pravilnika ni več časa, ker bi imel to storiti poprejšnji odbor, pač pa rad dovoli odboru, da to stori za prihodnjo dež. skupščino.

Tovariš Horvatek soglaša s tem, želi pa razširjenje sedanjega pravilnika. Tovariš Gassarek zahvali predsednika na naklonjenosti in predlaga uredbo dveh sekcij, kjer naj se posvetuje o raznih predlogih, kar je bilo sprejeto. Kot sklicatelj za prvo sekcijo »vzgoja in pouk« se določi Gassarek, za drugo »uprava in stanovska vprašanja« pa Horvatek.

Drugo glavno zborovanje

se je vršilo popoldne ob 3. uri. Pri verifikovanju zapisnika omeni Horvatek, da ni protesta odtegnil, ampak da je le pojasnila dra. Frettensattela vzela zadovoljno na znanje. Po posvetovanjih konfer. odbora je sicer postal brezpomemben.

Predsednik naznani, da se je v konfer. odboru izrazila želja, naj bi se pravilnik v toliko izpremenil, da se mu priklopi dostavek: »Skupščina se zaradi posvetovanja predlogov deli v sekcije«. On nima nič proti izvršitvi te želje, ampak prav vseč mu je, da se s pogovori v sekcijah navržena vprašanja temeljito prerešeta. Povabi delegate, naj se vpišejo v to ali ono sekcijo ali nikamor. Prva sekcija zboruje po glavnem zboru v tukajšnji dvorani, druga pa v dvorani c. kr. učiteljišča. Predsednik prosi, naj se posvetovani predlogi izročijo konfer. odboru, ki ima jutri ob 8. uri zjutraj svojo sejo.

Nato še povabi Horvatek za vpis v sekciji ter se razpošljeta dotična poziva med delegate.

O govoru Holzmann se otvori debata. Tovariš Trebentschek govori proti »Lautiermethodi« poudarjaje: »Nicht der isolierte Laut, sondern die Sprechsilbe ist das wichtigste«. Ravnatelj Trunk pobija Trebentschekova izvajanja, na kar Gassarek obžaluje, da govornik ni sestavil stavkov, zakaj mi smo tukaj, da sklepamo, ne pa predavanja poslušamo. Fonetika naj se goji tudi v petju. Holzmannu odgovarja, da je govoril le vobče o fonetiki, podrobnosti naj se prepuste za poznejši čas.

Potem je govoril profesor Vesely (na graškem učiteljskišču) o novi metodi risanja. V jako zanimivem govoru primerja smoter stare in nove metode ter govori o različnem risanju, začeni z risanjem iz spomina do risanja predmetov.

Predsednik zahvali govornika na poučnem predavanju ter opozori delegate, da bi si po slišani teoriji ogledali prakso, to je razstavo risarskih del v učiteljskišču.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega srpana 1905 K 113.819·35.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

XVII. glavna skupščina „Zaveze“ v Pulju.

(Konec.)

Ogledovanje arzenala in arene.

V ponedeljek, dne 14. t. m. popoldne so si ogledali skupščinarji c. kr. arzenal, vojno ladjo »Cesarjevič Rudolf« in mornarski muzej.

C. kr. admiralat se je izkazal nasproti učiteljstvu toliko naklonjenega, da mu je dovolil ogled vseh znamenitosti ter mu dal na razpolago tudi potrebno osebje, ki je izletnike vodilo po vseh prostorih, po vseh oddelkih in mu dajalo pojasnila. Zavezniki so z največjim zanimanjem ogledovali vse mnogobrojne znamenitosti in so pač c. kr. admiralatu za njegovo naklonjenost in prijaznost iskreno hvaležni.

Iz arzenala so odšli skupščinarji proti ostanku starih rimskih časov, proti areni, ki je takisto zbudala splošno zanimanje.

Koncert mornarske godbe.

Ogledovanje je trajalo od 2. do 7. ure zvečer. Potem se je zbralo učiteljstvo na vrtu hotela Belvedere, kjer je priredila mornarska godba koncert, ki je uspel nad vse sijajno. Izvajanje vsake točke bogatega sporeda je bilo fino in eksaktno. Improvizovani moški pevski zbor je pod izvrstnim vodstvom tovariša Karla Mahkota prepeval z burnim odobravanjem pozdravljane efektne skladbe. — Zabava je bila prisrčna, prijateljska.

Glavno zborovanje.

H glavnemu zborovanju, ki se je vršilo 15. t. m. dopoldne, se je zbralo okrog 180 učiteljev in učiteljic.

Predsednikov nagovor.

Predsednik L. Jelenc:

Slavni zbor:

Vas vse, ki ste se zbrali danes iz pokrajin,

. kjer Drava deroča,
kjer Sava valove bistre vali,
kjer Kolpa šumi in jadrna Soča
k Jadranskemu morju peneča hiti,
pozdravljam najpresrečnejše!

V drugič zboruje danes »Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« na tleh kršne Istre. Na avstrijski Rivieri

v svetovnoznan, divni Opatiji smo se bili sešli v prvič 19. in 20. avgusta 1896. l., da smo podali roko hrvaškim učiteljem istrskim. Ob isti priliki smo bili sklenili iskreno pobratimstvo: nič več naj ne bo mej med nami, temveč veže naj nas isti stanovski ponos in ista bratovska ljubav; spoznavajmo se, ne le po obrazu, ampak tudi po srcu in duhu. Zagotavljali smo si: Vaši napor, bratje Hrvati, so naši napor, vaše težnje, naše težnje. Zvezda vodnica vsemu našemu stremljenju pa bodi: napredek ljudskega šolstva, svobodna šola v blaginjo ljubljene naroda in svobodno, svobodno-miselno ter gmotno dobro podprto učiteljstvo.

Ta vzvišena misel nas je bila zedinila v bratsko slogo s hrvaškimi tovariši, s hrvaškimi brati.

Tem nazorom je ostala »Zaveza« od tedaj do danes zvesta, s tem programom je prišla tudi danes v Pulj. Jasen je nje program, čisti so njeni nameni, in vendar jo je zapustil del istrskega učiteljstva ter hodi svoja pota.

Menda jim ni bil všeč odpad in boj, ki ga ima »Zaveza« z drhaljo, ki se zbira okrog klerikalne stranke, ki nasprotuje šoli kar more in ki sistematično uničuje sadove te šole, ker hoče ohraniti narod v nevednosti in temi. Saj dobro vedo, da le tak narod poljublja bič, ki ga tepe in se da izkoriščati. Kako bi tudi ne bili v najljutejši borbi s stranko, ki s sirovo, brutalno silo, ki jo imenuje obstrucijo, ovira in zavlačuje izboljšanje našega gmotnega stanja, ki nam gre po zakonu in pravici. Za štrajkujoče delavce imajo klerikalci največjo ljubezen in kadar diktirajo delavci svoje zahteve, gredo klerikalci prav radi zanje v ogenj; za delavce na polju prosvete pa imajo samo preziranje, zaničevanje, da, celo brutalno silo. Proti takim nasilnikom naj bi ne šli v boj do skrajnosti?!

Ne varajte se, dragi tovariši istrski, tudi pri vas je klerikalizem, le pritajen je in ne nastopa doma agresivno, ker ne najde odpora. Ali ni tisti v klerikalnem taboru, ali ne pospešuje tisti klerikalnih teženj, ki leze pod plašč nadutega, odurnega gromovnika dr. Šusteršiča in pobira stopinje za najbolj neznačajnim politikom, kar jih nosi lepi slovenski svet, za dvornim svetnikom Šukljetom?!

Mar li ne podpirajo moralno in gmotno vaši prvoborniki naših najsrdečjših, najstrupenejših sovražnikov?

Premišlujte o tem, drugi tovariši istrski in po tehtnem preudarku uravnajte svoje delovanje, a glejte, da ne bo prepozno.

Tožni so časi za nas in naše ljudsko šolstvo. Sami stojimo sredi planjave v silovitem boju. Svobodno-miselne stranke, ki so ustvarile novodobno šolo in poklicale naš stan v življenje, stoje malomarno ob strani in nas puste v obupnem položaju.

Vendar ne obupajmo. Vzgojimo plemenito, drzno in svobodno-miselno ljudstvo! Le v svobodno-miselnem narodu je doma plemenitost duha in srca. Iz tega naroda bodo izšli možje in prišli v legislativne zastope, ki bodo dali tudi nam kar nam gre po pravici in zakonu.

S pomočjo tako vzgojenega ljudstva bomo zapodili klerikalno stranko od šole proč, rekoč: tu nimaš ti nič govoriti!

Tedaj pa bo razgnal svež veter prosvete goste, neprodorne megle klerikalizma iznad naših lepih pokrajin in prisvetilo bo svetlo solnce napredka. Mi pa bomo vzkliknili z navdušenim srcem: Narod smo privedli iz teme k luči, z bojem k zmagi! In to bo naš veliki dan, dan zmage, uspeh našega velikega truda! (Burno odobravanje.)

Pozdrav predsednika deželnega goriškega učiteljskega društva.

Podtajnik Ivan Šega (bere):

Slavni

»Zavezi avstr. jugoslov. učit. društev« v Pulju.

Razmere in skrbi na domu vežejo podpisanega, da ne more kot zastopnik »Deželnega učiteljskega društva poknežene grofije Goriško-Gradišćanske, prihiteti v Pulj h glavni skupščini »Zaveze«.

Sprejmite vsi zvesti Zavezniki in Zaveznice zagotovilo, da sem podpisan stanoviten pristaš »Zaveze«, na katero zaupno gledam, ko nas naši stanovski nasprotniki neprenehoma izpodkopujejo in hočejo sedaj po eni, sedaj po drugi poti nas zaslužniti. V boju proti njim nimamo nobenega zanesljivega varuha in pomočnika. Poklicani varuhi naših interesov varujejo pogostoma bolj naše nasprotnike kakor nas, ker smo mi šibki, oni močni ter imajo proti njim preveč, proti nam premalo ozirov. Gorje nam, če nismo dobro organizovani in se ne branimo sami po dobrih organizacijah. Učiteljstvo ima samo enega zanesljivega varuha in pomočnika: samo sebe. Če se sami sebe zapustimo, postanemo hlapci naših nasprotnikov in revne sirote. Živela »Zaveza« kot zastopnica naših stanovskih interesov! Živeli njeni zvesti članil! Vrnite se okrepčani na duhu in telesu domov s trdno zavestjo, da smo močni, če smo združeni in če vztrajno delamo. V slogi in delu je naša moč, naša zmaga!

Fr. Bajt, predsednik.

I. točka dnevnega reda.

Predsednik: Prosim tovariša Plesničarja, da poroča o I. točki dnevnega reda.

Nadučitelj Pavel Plesničar govori o peticiji na državni zbor za izboljšanje gmotnega položaja ljudskega učiteljstva (za preuredbo § 55. državnega ljudskošolskega zakona potem državne legislative. Ker priobčimo ta referat posebe, objavljamo na tem mestu samo obe resoluciji:

I. Vodstvo »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« naj stopi vnovič v zvezo z vsemi avstrijskimi Zavezami, da se reši že enkrat pereče vprašanje glede službenih prejemkov ljudskošolskega učiteljstva.

II. Vodstvo »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev« naj deluje z vsemi močmi na to, da odpošljejo vse Zaveze v najkrajšem času enotne peticije na državni zbor glede uravnave plač ljudskošolskega učiteljstva, v katerih naj se posebno poudarja, da se § 55. ljudskošolskega zakona z dne 14. maja l. 1869., drž. zak. št. 62., temeljito razjasni, oziroma popolni tako, da bodo vsi deželni zbori na jasnem glede službenih prejemkov ljudskošolskega učiteljstva, da bodo ti prejemki v resnici odgovarjali duhu imenovanega § 55., oziroma XI, X. in IX. plačilnemu razredu državnih uradnikov.

Predsednik: Otvarjam razpravo. Želi kdo govoriti? Tovariš Štipko Jelenc.

Nadučitelj Štipko Jelenc: Predlagam, da se izreče tovarišu poročevalcu za izborni referat zahvala.

Učitelj Pavel Flerè: Ure, ki jih porabimo za popraviljanje pismenih izdelkov, naj se uštevajo v zakonito določeno število tedenskih ur.

Nadučitelj Lovro Perko: Naj se določi maksimum 25 ur na teden.

Nadučitelj Jožef Zajec: Službena doba naj se skrči na 30 let.

Poročevalec Plesničar: Vztrajam pri svojih resolucijah, ker je njiju glavni namen, da opozorimo vlado na § 55. Sicer se pa pridružujem tovarišema Perkotu in Zajcu.

Učitelj Fran Voglár: Ali misli »Zaveza« takoj odposlati peticijo na državni zbor?

Poročevalec: Moje mnenje je, da naj »Zaveza« prejštopi v dogovor z ostalimi avstrijskimi »Zavezami«.

Resoluciji sprejeti enoglasno. Takisto sprejeta predloga Perko in Zajec.

II. točka dnevnega reda.

Predsednik: Preidimo k drugi točki dnevnega reda. Prosim g. poročevalca prof. dr. Ilešiča, da nam poda svoj referat.

Prof. dr. Fran Ilešič je, navdušeno pozdravljen, govoril o »Početkih slovanskega šolstva v Istri v jožefinski dobi.« — To predavanje je del večje študije, ki izide v tisku. Ilešičev referat je bil dovršeno popolen po obliki in vsebini. Učinkoval je z elementarno silo: bil je izreden užitek. Zaradi tesnega prostora podajamo tu samo glavne misli:

Do časov cesarja Jožefa avstrijska slovanska Istra ni imela niti ene šole niti ene šolske knjige. — Prvi je na tem polju deloval Fran Nikola Peršić (1748—1802) iz Lovrana, kanonik ljubljanski in nazadnje prošt novomeški. — Peršić je bil skrajno jožefinskega mišljenja, oboževalec cesarja Jožefa in nadškofa Brigide. — Pri svojem delu se je premalo oziral na faktično kulturno stanje takratne Istre in Dolenjske: gradil je od zgoraj, zato je končno padel. — Pedagoški pravilno pa je postopal, uvažujoč pri delu narodnost, in zato je njegovo delovanje velikega pomena.

Ko je govornik končal svoje predavanje, se je dvignil med poslušalstvom pravcati vihar burnega ploskanja in navdušenih živio-klicev.

Predsednik: Želi kdo k temu poročilu besede? Tovariš Avgust Rajčič.

Učitelj Avgust Rajčič: Gospod poročevalec nam je odkril košček istrske kulturne zgodovine, ki nam je bila doslej neznana. Za krasno njegovo predavanje mu izrekam posebno zahvalo istrskih učiteljev. (Ploskanje.)

Predsednik: Zahvaljujem govornika na izrednem užitku, ki nam ga je podal s svojim izbornim predavanjem.

Govorniku so čestitali z vseh strani in mu priredili presrčne ovacije, dokaz, da njegov govor ni samo izredno ugajal, marveč da uživa g. profesor, ki se čuti takorekoč solidarnega z ljudskošolskim učiteljstvom, med zborovalci največje simpatije.

III. točka dnevnega reda.

Predsednik: Na vrsti je sedaj tretja točka dnevnega reda. Prosim tovariša Anžlovarja, da nam poroča o tej točki.

Učitelj Miroslav Anžlovar je govoril o »Odpravi krajevnega plačilnega sistema v Istri.« — Ker priobčimo tudi ta temeljito sestavljeni referat posebe, objavljamo za sedaj samo poročevalčevo resolucijo, ki se glasi:

Učiteljstvo, zbrano na zborovanju »Zaveze«, obsoja obstoječi krajevni plačilni sistem v Istri kot krivičen, škodljiv in poguben za istrsko učiteljstvo, smatra krajevne doklade

Hrušica. Žal, da me zadržuje bolezen. Kolegijalno staro srce zboruje z vami. Živeli tovariši!

Waišel.

Kastav. U duhu s vama. Želim najbolji uspeh. Živili Dukić, predsednik učiteljskoga društva.

Kočevje. V risarskem tečaju zbrani slovenski tovariši vam kličejo: Neustrašeno naprej za napredek in povzdigo stanul!

Krško. Zadržan. Pozdrav! Lapajne.

Ormož. Obilo uspeha vašemu delu! Živelo jugoslovansko učiteljstvo! Ormoška Čitalnica.

Ormož. Živeli zborovalci! Z geslom Viribus unitis za našo sveto stvar!

Porekar, Potrato, Valentinčič.

Ormož. Naprej v težki borbi za naše pravice in naš kruh! Ormoško učiteljsko društvo.

Selce. Od srca kličem vsem zaveznikom: »Slava!« Čvrsto naj stoji naša učiteljska trdnjava!

Gernek.

Sv. Lucija. Ob sinji obali Adrije zbranim buditeljem naroda kličejo od bistre Soče: Bog blagoslovi vaše delo! Hrast, Mikuž, Kovačič.

Toplice pri Novem mestu. Zborovalcem presrčne pozdrave in mnogo uspehal!

Jeršinović, Javoršek, Gebauer, Matko, Reiniger, Gregorc.

(Nečitljivo.) Vračaje se z deželne učiteljske skupščine se družim v duhu z vami in vas vse srčno pozdravljam ter kličem: Le krepko naprej!

(Nečitljivo.) Bilo sretno! Živili skupštinarji! Kliču oduševljenjem Tončič, braća Rodić, Zmak.

Izlet na Brione. Povratek.

Po banketu se je peljalo učiteljstvo na dveh tenderjih, ki ju je brezplačno dal na razpolago c. in kr. pristaniški admiralat, na otok Brion. Morje je bilo mirno in krasno kot zrcalo. Izletniki so se divili lepoti prirode in slovanske zemlje. Ko so dospeli zopet v Pulj, so se nekateri odpeljali z večernim brzovlakom proti domu, drugi so prenočili še v Pulju in odpluli naslednjega dne s parnikom v Opatijo in Reko, odkoder so se razšli na tihe svoje domove.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo 3. avgusta veseli sestanek na Humu, kamor je izletelo, da tam zboruje. Društvenikov je prišlo 25 ter naslednji gostje: gg. Ivan Trstenjak, profesor gimnastike kralj. višje gimnazije in učiteljska v Zagrebu, Ivan Štampar, meščanski učitelj v Zagrebu, Avg. Šabec, c. kr. učitelj v Idriji, Fran Tratar, učitelj v Mokronogu, I. Karbaš, učitelj pri Miklavžu; potem gospa Ungarjeva iz Središča, gospa Šalamunova z gđ. hčerko iz Miklavža, gospa Rajšpova iz Ormoža in gospa Kosijeva iz Središča; gospodične: Adela Vantur, učiteljica iz Ljubljane, M. Krašovic, učiteljica iz Središča, Marica Lazar, učit. abit. iz Gorice ter gg. Martin Ivanuša, načelnik kraj. šolskega sveta, stud. phil. J. Kelemina iz Miklavža, stud. iur. Anton Vtičar iz Huma, abiturijentje Fr. Polak iz Svetinj in Fran Šalamun iz Obriža ter Rud. Zorn iz Trsta.

Društveni načelnik g. Anton Porekar je pozdravil vse navzoče, posebno pa še čestite goste prav presrčno. Nanovo je pristopil društvu g. Oskar Slamenšek, učitelj pri Bolfenku.

Gospod Ivan Trstenjak, profesor gimnastike v Zagrebu, je govoril o telovadbi ter razdelil svoje jako zanimivo podavanje v naslednje točke: a) Gimnastika pri različnih narodih. b) Zakaj so se vsi narodi bavili z gimnastiko. c) Kako delimo gimnastiko. č) Vzgojna ali pedagoška telovadba v šolah. Podavatelj — znan kot izboren govornik — je končal svoje podavanje, apelujoč na učiteljstvo, da se bavi z vedno večjo vnemo s šolsko telovadbo, ki je prvi pogoj, da izide iz naroda vedno več na umu in telesu krepkih in čilih mož, ki bodo močna opora narodu; zakaj narod, ki ima dosti takih mož-stupov, ni izgubljen. Viharno ploskanje in odobravanje na koncu govora je bil dokaz, da so navdušene besede g. prof. obudile navdušenje za predmet, ki je tolike vzgojne vrednosti.

Gospod Ant. Porekar je podal zgodovinsko črtico o humski šoli.

Vročinske počitnice, ki nam jih je visoki deželni šol. svet štajerski poklonil, so sicer na eni strani velika dobrota za učiteljstvo in šolsko mladino, ki so vsaj popoldne rešeni neznosne šolske temperature, na drugi strani pa te počitnice, na vsak način ovirajo reden napredek v posameznih učnih predmetih in onemogočijo izvedbo na tedne in posamezne ure določenega celoletnega učnega načrta. Zato predlaga g. Rajšp, da se temu nedostatku odpomore na ta način, da naj učna uprava prisili krajne šolske svete velike počitnice iz pedagoških in posebno iz higijenskih ozirno preložiti na dva najbolj vroča mesca, to sta julij in avgust. — Sprejeto.

Z ozirom na napad v »Südsteirische Presse«, št. 54, z dne 8. julija t. l. izreče naše društvo g. Ernestu Slancu kot zastopniku v okr. šol. svetu svoje popolno zaupanje.

Prihodnje zborovanje bode 7. septembra pri Bolfenku.

Po zborovanju se je vršil skupen obed, katerega nam je tako izvrstno pripravila požrtvovalna ga. Porekarjeva. Bodi ji tu izrečena zato presrčna hvala! Pri obedu je bilo 47 oseb; bilo je treba dostikrat stopiti in poskočiti. Vrlo sta stregli in pomagali domači gospodični učiteljici Valentinčič in Potrato; tudi njima lepa hvala, ki sta zborovalce še obdarili z lepimi šopki. Med obedom so se vršile različne napitnice. Omenim naj tukaj g. Mart. Ivanuša, načelnika krajnega šol. sveta, ki je napil navzočemu učiteljstvu, g. Ivana Košarja, ki je napil gostom, g. Ivana Trstenjaka, ki je v vznešenih besedah napil naši boljši bodočnosti; g. Avg. Šabec iz Idrije se je spominjal časov, ko je še učiteljeval na Humu ter napil naši slogi. Tudi naši neutrudni pevci so se pridno oglašali. Reči smemo, da je bilo prijetno in veselo.

Hvala Vam, slavni Humčani! Razvedrili ste nas, da smo vsaj za nekaj časa pozabili na svoje težave, ter bili prav zadovoljni in srečni med Vami, ki ste nas tako prijazno sprejeli!

Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic. Vabilo k vodstveni seji v nedeljo dné 27. avg. t. l. ob 1/2 11. uri dopoldne v okol. deški šoli v Celju.

Predmet: Razgovor o 16. točki osnutka pravil »Lehrerbunda.«

Celje, 21. avgusta 1905.

Armin Gradišnik
t. č. predsednik

Književnost in umetnost.

»Slava Prešernu!« Opozorjamo krajne šolske svete in šolska vodstva na to knjižico, ki smo je že omenili. Naročila prejema »Društvo slovenskih književnikov in čarnikarjev« v Ljubljani.

Pesmi. Napisal Dragotin Jesenko. V »Narodni tiskarni« v Ljubljani so izšle pesmi pokojnega Dragotina Jesenka, ki jih je uredil in jim napisal uvod s pesnikovo bio-

grafijo naš tovariš E. Gangl. Vezan izvod stane samo 2 K. Župan ljubljanski, g. Ivan Hribar, je preskrbel papir, »Narodna tiskarna« pa je tiskala pesmi brezplačno, da ostane vsa izkupnina osirotelim pesnikovim otrokom. Ker je imel pokojni Jesenko tudi mnogo znancev in prijateljev med učiteljstvom, pričakujemo, da bo to pridno segalo po krasnih njegovih poezijah.

Popotnik. Letnik XXVI. Štev. 8. — Vsakogar bo zanimala na uvodnem mestu priobčena razprava tovariša Fr. Ivanca »Nemščina v slovenskih ljudskih šolah na Kranjskem« — Takisto zanimiv je spis dr. Jos. Tomiška »Iz mape berlinskega šolarčka« — Tovariš V. Pulko nadaljuje svoj aktualni referat »O preosnovi pouka v risanju«. — Jako instruktivno je nadaljevanje Fr. Kocbekovega in M. J. Neratovega poročila »S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norinberku l. 1904«. — O vrednosti in pomenu »Stereoskopa v ljudski šoli« govori prepričevalno tovariš V. Pulko. — V »Književnem poročilu« referira tovariš Fr. Kocbek o Stegenškovih »Cerkvenih spomenikih lavantinske škofije«. — »Listek«, »Pedagoški paberki« in »Kronika« so razpredelki »Razgleda«, ki dostojno zaključuje tudi to »Popotnikovo« številko.

Poziv na pretplatu! U mjesecu rujnu od g. 1905 počet će ponovno izlaziti »Učiteljski glasnik« kao tjednik u lijepom velikom formatu, kojemu će biti zadaća poraditi na boljak uč. materijalnog stanja a osim toga zastupat će učiteljske interese na svim poljima. A ujedno će biti glasilo »Danice« sveopće učiteljske štedne i pripomoćne udruge, koja će skorih dana u život stupiti sa osobitom koristi za svakog pojedinog učitelja i neučitelja člana. Želja je te udruge, da svaka obitelj poslije smrti člana dobiva pripomoć od 2000 kruna. Sve ostalo saznati će se već iz prvog broja. Godišnja cijena je 8 kruna, na pol godine 4 a na četvrt godine 2 kruna. Poziva se učiteljstvo iz svih krajeva Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istrije, Bosne i Hercegovine kao i ostale prijatelje učiteljstva, da se odmah pretplate ili pretbroje radi daljnog uredjenja. Vlasnici i izdavatelji »Učiteljskog Glasnika« jesu: Vjekoslav Klemen, rav. učitelj u Grubišnopolju, i Vilko Lavoger, učitelj u Zajezdi, kao i još nekoji drugovi. Časopis uređivat će posebni odbor pod upravom Vjekoslava Klemena, rav. učitelja u Grubišnopolju. Pretplate, pretbrojke i rukopisi već i za prvi broj neka se šalju na Vjekoslava Klemena, rav. učitelja u Grubišnopolju. Na isti naslov šalju se sve vrsti časopisa u zamjenu i novo izišavše knjige od pojedinih književnika radi preporuke, a napose primaju se razni oglasi uz posebnu pristojbu.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani« so darovali: županstvo na Jesenicah na Gorenjskem 100 K; županstvo v Tolminu na račun pokroviteljine 50 K; (1. rok); županstvo v Kostanjevici na Dolenjskem 40 K; županstvo v Velikih Laščah 4.23 K; Posojilnica in hranilnica v Moravčah 100 K; dr. Josip Serbec, odvetnik i dr. v Celju, 10 K; g. Ivan Kandare iz Dan 5 K; g. Julij Novljan, trgovec v Medvedah, 10 K; vesela družba v Zapogah 6 K; (nabral g. Andrej Rapè, nadučitelj v Smledniku); neimenovan iz J. na Kr. po g. učitelju Jakobu Bojcu iz Cerknega 6 K namesto venca na grob blagopokojnemu župniku Valentinu Klinarju iz Dutovelj. Živeli učiteljski dobrotniki in naslednikil Bog plati!

Letnina za l. 1905. g. Janko Toman, nadučitelj v Moravčah.

Osebna vest. Janko Pianekki, doslej učitelj na gluhonemnici v Ljubljani, je imenovan za voditelja na tem zavodu. — Okrajni šolski svet v Radovljici je imenoval pomožno učiteljico Marijo Bajt v Idriji za pomožno učiteljico in voditeljico na enorazrednici v Koprivniku. — V pokoj je šel nadučitelj v Škalah pri Velenju Martin Matekovič. Služboval je 46 let, skoraj celih 33 let samo v Škalah.

Žrtev nečuvnega protekcijonizma. Pod tem zaglavjem je priobčil »Slovenski Narod v ponedeljek notico, kjer piše o znani kompetenci učiteljice Stupice in kjer pravi med drugim, da bi Stupica ne bila nikdar prišla v poštev, da niso bili vladni člani deželnega šolskega sveta naravnost prisiljeni, glasovali zanjo — proti svojemu prepričanju. »Slovenski narod« nadaljuje: »Naposled sta krivično preterivano učiteljico žalost in bolešt vsled postopanja deželnega šolskega sveta tako prevzeli, da so v soboto to vzorno, največjega spoštovanja vredno, v vseh krogih visoko čislano učiteljico morali prepeljati v blaznico.« Kdo ima njeno žalostno usodo na vesti?

Nove učiteljice za gluhoneme. Izpit za učiteljice na zavodih za gluhoneme so napravile gospodične: Teod. Bonnes, Mat. Bortolotti, Marija pl. Braunizer, M. Cannetti, Fr. Kuštrin, Em. Mozetič, Viktorija Pahor, C. Resen, Mar. Zorzut, vse iz Gorice; potem: M. Bubba iz Pirana, E. Fragiaco iz Poreča, A. Gemuzzi iz Trsta, Pavla Koser iz Št. Lovrenca na Štajerskem, Jos. Merhar iz Brguda, Gabr. Mrevlje iz Sv. Križa, M. Negri iz Pulja, Fr. Smaila iz Devina, L. Spadaro iz Pirana, M. Srakar z Viškega, Al. Trost iz Ljubljane, M. Vratovič iz Pulja.

Podaljšane počitnice. Iz novomeškega okraja nam javljajo, da se začne zaradi deželne učiteljske skupščine šolsko leto šele 9. septembra. Enak odlok izda deželni šolski svet menda tudi za črnomaljski in kočevski okraj.

Denarno stanje »Zavezinih« listov. Ob letošnjem zborovanju »Zaveze« je bilo stanje njenih listov »Učiteljskega Tovariša« »Zvončka« in »Popotnika« tako-le: Učiteljski Tovariš, ki ima 867 naročnikov, je imel 1904. leta 6482 K 33 h denarnega prometa. Naročnine se je plačalo 4591 K 42 h.) za inerate pa 57 K 20 h. Stroški za tisk so znašali 2068 kron, nagrade pa 996 K 20 h. Od l. 1901. do 1904. je bilo naročnine na dolgu v celem 9695 K, zdaj znaša terjatev zaradi odpisov K 4394.90. »Zvonček« je imel denarnega prometa L. 78 K 30 h. Plačana naročnina za l. 1904. in za prejšnja leta je znašala 4584 K 45 h. Izplačalo se je tiskarni za tisk 2538 K 20 h, na račun nagrad pa 886 K 22 h. »Zvonček« ima od svojih naročnikov terjati v celem še 2422 K 61 h zaostale naročnine »Zvonček« ima 1000 naročnikov. »Popotniku« ki je imel 834 naročnikov, se je plačalo naročnine 3688 K 35 h, na dolgu pa je še 931 K 20 h. Tisk listov je stal 809 K 50 h. — Ako bi Torej storili trdovratni dolžniki svojo dolžnost, bi dobila »Zaveza« zaostale naročnine 7748 K 71 h. To je vsota, ki bi se dalo z njo marsikaj napraviti za povzdigo in razširjanje naših listov!

Tržaška »Edinost«, poročajoč o »Zavezinem« zborovanju v Pulju, piše, da je Gangl »nazival Sušteršiča in Spinčiča najhujša protivnika učiteljstva«. Ker je tiskala »Edinost« te besede debelo, polaga menda mnogo važnosti nanje. »Edinost« pa to pot ni pisala resnice. Gangl je pač dejal in tudi dokazal, da je Sušteršič sovražnik učiteljstva, o Spinčiču pa je rekel, da ne moremo imeti vere v njegovo prijateljstvo do učiteljstva in šolstva toliko časa, dokler je zaveznik moža, ki je neštetokrat dokazal, da je naš sovražnik. To se glasi nekoliko drugače nego tisto, kar je pisala »Edinost«. No, stvar je taka, kakor je bila izgovorjena, in tega bi niti ne omenjali, ako bi ne vedeli, da nekateri naši listi zasukavajo dejstva tako, kakor jim bolj kaže, da lažje vržejo komurkoli poleno pod noge. Povedali smo to tudi zatagadelj, ker nečemo nikomur delati krivice in tudi ne lagati, kakor je to časih običaj pri listih, ki zagovarjajo Spinčiča. Ako je »Edinost« lojalna, bo v tem smislu popravila svojo vest in naročila svojemu poročevalcu, naj vbodoče posluša in piše samo to, kar je slišal!

»Slovenec« je posvetil zadnjo soboto »Zavezinemu« zborovanju v Pulju uveden članek. Da smeši vse, kar se je tam govorilo in sklenilo, je dokaz, kako ga boli, da je zadnja »Zavezina« skupščina uspela tako sijajno. Vse naše tovariše, ki so govorili odkrito in resnično besedo, napada s gablinsko neotesanostjo. Razume se tudi, da očita tovarišu Ganglu podarjeno zlato uro, in vemo, da bo storil to še večkrat. Ako bi »Slovenec« hvalil letošnje »Zavezino« zborovanje, bi

zaradi neenakomerne razdelitve za neprimerne, priporoča merodajnim faktorjem, da se odpravi krajevni plačilni sistem in se uvede osebni plačilni sistem po službenih letih ter naroča »Zavezi«, da v tem oziru stori vse potrebno.

Resolucija sprejeta brez debate enoglasno.

IV. točka dnevnega reda.

Predsednik: Prosim tovariša Ivana Šego, da nam poroča o četrti točki dnevnega reda.

Učitelj Ivan Šega je utemeljeval troje resolucij, ki merijo na istrsko šolstvo. Ker prijavimo to utemeljevanje pozneje, priobčujemo danes enoglasno in brez debate sprejete resolucije:

I. Slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo, zbrano v Pulju na glavni skupščini »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«, protestuje proti nezakonitemu postopanju laške gospodovalne stranke glede ljudskega šolstva hrvaškega in slovenskega naroda v Istri.

II. zahteva od c. kr. vlade pravično uravnavo hrvaškega in slovenskega ljudskega kakor tudi srednjega šolstva;

III. naroča vodstvu »Zaveze«, da poda slovenskim klubom avstr. državnega zbora jasno sliko vsega istrskega šolstva z zahtevo, da naj smatrajo to vprašanje kakor glavno točko slovenske vzajemnosti.

V. točka dnevnega reda.

Predsednik: K besedi se je oglasil tovariš Avgust Rajčič.

Učitelj Avgust Rajčič: Te znamenite skupščine se je udeležilo brez dvoma premalo hrvaškega učiteljstva. Kje je učiteljsko društvo »Prosvjeta«, kje so drugi istrski tovariši? Ostali so doma. Zakaj? Temu je krivo malo nespornost, ki je nastala med »Zavezo« in večino istrskih narodnih učiteljev. To nespornost je treba odstraniti, to pa je mogoče samo na ta način, ako se temeljito pojasnijo istrske razmere, ki so popolnoma drugačne kakor na Kranjskem.

V Istri ni nobene hrvaške klerikalne stranke, tu bijejo samo narodno čuteči Hrvatje obupen boj proti sovražnemu nasilstvu. Vsi ti narodni borilci so združeni v tej narodni stranki, v kateri se nahajajo tudi hrvaški učitelji kot enakopravni njeni člani. Zato ni resnična trditev, da se hrvaško učiteljstvo v Istri zatira s strani narodnih voditeljev in da se ga sili k slepi in brezpogojni pokorščini. Učitelji so v narodni organizaciji prav tako upoštevan faktor kakor vsak drugi narodno čuteč element. To so hrvaški učitelji doslej upoštevali, zato je vladala med njimi lepa sloga in sporazumljenje. Toda pojavili so se med njimi elementi, ki hočejo preiti v laško stranko in ti izkušajo razbiti slogo med učiteljstvom in drugimi narodnimi sloji; ti ljudje pa niso poštenjaki, marveč plačani agenti laške stranke, ki glasujejo rajši z laško, nego z rodno hrvaško stranko. Kot sredstvo v to jim je služil »Učiteljski Tovariš«, ki se je dal speljati od njih, da je sprejel njihove hujskajoče članke. To je bila velika hiba, da se je v okrilje »Zaveze« sprejelo elemente, ki ne sodijo vanjo, ker se je s tem odbilo druge istrske hrvaške učitelje.

Naj se v bodoče ne sprejema v »Učiteljskega Tovariša« dopisov onih ljudi in vrnila se bo zopet sloga in v »Zavezo« bodo zopet stopila hrvaška istrska učiteljska društva.

Učitelj Fran Zec: Govor g. Rajčiča je bil naperjen očitno proti meni, kateremu se je indirektno celo očitalo narodno izdajstvo. Komur se očita tako težka pregreha, se mu mora tudi dati prilika, da se lahko brani.

Pojasniti mi je predvsem svoje postopanje pri zadnjih občinskih volitvah v Pulju.

Hrvaška stranka je postavila v III. in II. razredu svoje kandidate, v I. razredu pa ne. V I. razredu sem volil tudi jaz, in sicer kandidate zmernejše laške stranke. (Klici: sramota!) Zato me sedaj dolže narodnega izdajstva. Voditelji hrvaške stranke, n. pr. dr. Laginja, dr. Zuccon itd. pa so glasovali v istem razredu za radikalno laško stranko, a ti seveda niso izdajci. (Čujmo, čujmo!)

Povedal sem jim že to, a oni ne dajo pojasnila, zakaj sem izdajica jaz, oni pa so pošteni rodoljubi. Vprašam sedaj, zakaj tega ne pojasné? (Klici: Tako je! — Vihar.)

Predsednik (zvoni): Naj govornika nihče ne moti. Kdor hoče govoriti, naj se oglasi k besedi.

Fran Zec: Z italijansko stranko sem volil iz dobre namere, ne da bi s tem hotel škoditi drugi stranki. Ako o tem ne uverim poslušalcev, mi je žal, da sem se udeležil skupščine.

Dosedaj je res v Istri samo ena hrvaška stranka, toda s tem še ni rečeno, da bi ne bilo v deželi klerikalizma, kakor nekateri zatrjujejo. V naši deželi vlada res med Hrvati sloga, toda taka sloga, v kateri pod plaščem narodnosti vlada prešerni klerikalizem, to pa je mogoče samo zbog tega, ker ni nikakega odpora, še manje pa boja proti temu.

Klerikalizem zatira in davi predvsem naše šolstvo in učiteljstvo.

To je dokazana stvar, ki ji ne more nihče ugovarjati. Navajam tu samo nekaj dejstev iz zadnjega časa, ki izpričujejo to.

V rokah imam na pr. odlok okr. šol. sveta, s katerim se ukazuje učiteljstvu, da se mora udeleževati verskih vaj skupaj s šolsko mladino, kadar to določi katehet. Ali ni vidno iz tega odloka klerikalno kopito?

Prečitam vam poročilo nekega nadzornika v Istri, ki se je izrazil, da ima najrajši tiste šole, kjer so nameščeni duhovniki! (Ogorčenje! Čujmo! Škandal!)

O poslancu Spinčiču zatrjujejo, da ni klerikalec, ampak pošten naroden mož.

Navesti hočem samo en slučaj, ki bo morda pokazal g. poslanca v drugi luči.

Neki istrski učitelj, navdušen Hrvat, se je sprl s svojim popom, ki je bil zagrizen Lahon. Pop ga je tožil na šolsko oblast in ga spravil v disciplinarno preiskavo in kazen. Učitelj se je obrnil na Spinčiča in ga prosil, da bi posredoval pri vladi njemu v prilog. Toda Spinčič mu je odgovoril, da ne more posredovati in mu je obenem nasvetoval, naj vbodoče obzirneje postopa proti popom. (Sramota!)

Sicer pa, ako Spinčič ni klerikalec, zakaj sedi v klubu dr. Šušteršiča, ki je napovedal učiteljstvu boj na življenje in smrt? (Viharno odobravanje. Klici: »Tako je! Spinčič se naj pokaže junaka in naj zapusti lepi klub, potem bomo verjeli, da ni klerikalec!«)

Ko je bil Spinčič v nevarnosti, da izgubi mandat, je hodil okrog učiteljstva in mu obljuboval, da se bo z vsemi silami zavzel za to, da se izboljša učiteljstvu bedno njegovo, stanje. Kasneje je res vložil v dež. zboru tozadevni predlog

ki bi pa bil, ako bi bil sprejet, faktično položaj učiteljstva vobče samo poslabšal.*)

Govoril sem in navedel sem razloge za svoje dejanje in delovanje. Sedaj sodite! Lahko me izključite iz društva, v vaših rokah je to, in jaz sem bom uklonil, dobro vedoč, da se žrtvujem in trpim za plemenito idejo. (Ploskanje in viharna odobravanja; silen hrup po vsej dvorani. Predsednik zvoni in kliče k redu.)

Učitelj Ivan Matelić: Zec, kolego ga ne morem imenovati, velja za agenta Italijanov. (Hrup in razni klici.)

Predsednik: Od vsakega govornika zahtevam, da rabi dostojne izraze. Žaliti ne dam nikogar in od nikogar.

Ivan Matelić: V svoji vasi deluje na to, da pošiljajo deco v italijansko šolo. Lastne otroke vzgaja v italijanskem duhu. (Klici: Dr. Šušteršič pošilja svojega sina v nemško šolo!)

Nadučitelj Alojzij Urbančič je pozval Hrvate, naj pojasne, ako je res, da so dr. Laginja & drug. glasovali za ital. radikalno stranko v I. vol. razredu. Na to vprašanje je odgovarjal učitelj Jelušič, ki je priznal, da se je to res zgodilo iz taktičnih razlogov in da so to stranko tvorili uradniki in drugi boljši elementi. (Čujmo!)

Nadučitelj Urbančič: Vsi očitajo tovarišu Zecu izdajstvo. Pozivljam njega in somišljenike, naj ostanejo sovražniki Laginje in Spinčiča, kolikor hočejo, vendar pa naj ostanejo vseedno pravi hrvaški učitelji, da ne bo v prihodnjem letu čuti o izdajicah. (Viharno ploskanje.)

Učitelj Zec: Na Matelićeve napade odgovarjam, da sem bil vedno in sem še danes rodoljuben Hrvat, ki vzgajam svoje otroke v hrvaškem duhu, s svojo ženo pa moram govoriti laško, ker ne ume hrvaško. Proti narodnosti sem se prav toliko pregrešil kakor dr. Laginja in drugi.

Da nisem nikoli agitiral za italijansko stranko, lahko dokazem s pričami. Ob mojem prihodu na sedanje mesto je bilo v italijanskem oddelku 60 hrvaških otrok, danes jih je samo še 24. Ali dela tako izdajica?

Učitelj A. Rajčič: »Zavezi« smo sedaj povedali, kake so naše razmere. Sedaj naj voli med Zecom in med nami.

Učitelj E. Gangl: Pri tej debati so omenjali tudi »Učiteljskega Tovariša«, čigar urednik sem jaz. Vzpričo tega se mi zdi potrebno izjaviti, da stojim na liberalnem stališču, da je dati vsakemu učitelju svobodno besedo, ako se ga neče moralno ubiti. A tudi zase zahtevam pri urejevanju lista toliko svobode, da smem samostojno misliti. Prišel sem semkaj z drugačnimi mislimi nego so vtiski, ki sem jih dobil na današnjem zborovanju. Toliko mi boste pač dovolili, da si napravim iz vsega svojo sodbo.

Kar se tiče istrskih razmer, ki se res bistveno razločujejo od kranjskih, pa spominjam na narodni rek: »Povej, s kom se družiš, in povem ti, kakšen si.« (Viharno ploskanje pri izven »Zaveze« stoječih Hrvatih. — Gangl nadaljuje svoj govor, obrnen proti njim.) Gospoda, ali ne čutite, da ploskate v pogibelj Spinčiču?! (Več minut trajajoče pritrdjevanje in ploskanje.) Onemu Spinčiču, ki se druží z onim proslulim Šušteršičem, ki je rekel, naj si učitelji numerirajo kosti, ako jih pobijejo klerikalne pesti, in zatrjeval, da so šolska poslopja palače, v katerih žro brezverski učitelji narodno imetje. Spinčič sedi v istem klubu s človekom, ki pravi, da je učiteljstvo treba izstradati (Burni klici) in hujska nevedno ljudstvo na brezobzirni boj proti učiteljstvu, ki ni zakrivilo ničesar

*)Glej v zadnji naši številki članek »Skrb za istrsko učiteljstvo.« Uredništvo.

drugega, kakor da brani svojo kožo in požrtvovalno deluje na prosvetnem polju za napredek in izobrazbo slovenskega ljudstva. Spinčič je zaveznik človeku, ki je grozil, da rajši razbije deželni zbor kranjski, nego bi dovolil, da se regulirajo učiteljske plače. Ako je Spinčič res prijatelj učiteljstva, potem ne sme sedeti v enem klubu s takim človekom! Naj nam Spinčič dejansko pokaže svojo naklonjenost in naj zapusti dosedanjo svojo družbo.

Predlagam v sprejetje to-le resolucijo:

»Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev,« zbrana pri svojem glavnem zborovanju v Pulju, priznava potrebo presnovne in podpore istrskega šolstva in zlasti temeljite in nujne regulacije učiteljskih plač. Da se to dvoje dožene čimprej, naj ostavijo tisti poslanci, ki jim bije srce za narodovo bodočnost in za povzdigo njegove kulture, takozvani Šušteršičev klub v drž. zboru, da tako dobe za narodno delo proste roke in dokažejo, da so v resnici prijatelji šolstva in učiteljstva. (Viharno ploskanje.)

Resolucija je bila po kratki debati med splošnim navdušenjem sprejeta z ogromno večino.

Predsednik: Ker se ni nihče več oglasil k besedi, zaključujem to pomenljivo in zanimivo zborovanje.

Banket.

Na vrtu hotela Belvedere so se po glavnem zborovanju sešli skupščinarji k banketu.

Prvi se je oglasil k besedi tovariš E. Gangl, ki je dejal, da je prišlo slovensko učiteljstvo v Pulj, da napravi poklon stari slovanski Istri in nje vrlemu učiteljstvu, ki v kljub skrajno neugodnim razmeram junaško izvršuje svojo sveto nalogo. Dvignil je čašo na čast tej zemlji in v zdravje nje učiteljstva.

Za napitnico se je zahvalil tovariš Avgust Rajčič, ki je nazdravil slovenskemu učiteljstvu.

Tovariš Štefan Ferluga se je v dovtipnem govoru spominjal vseh možnih učit. prijateljev in neprijateljev.

Tovariš Janko Likar se je v lepih besedah spominjal slovenskega in hrvaškega naroda ter njega skupnih teženj in prizadevanj. Nazdravil je hrvaškemu in slovenskemu narodu.

Tovariš Alojzij Urbančič je omenil, da je minilo letos deset let, kar so izbrani v »Zavezino« vodstvo tovariši Jelenc, Česnik in Luznar.

To vodstvo z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo izvršuje svojo nalogo. Zaupanje učiteljstva mu je dokaz, da nas vodi po pravih potih. Napija »Zavezinemu« vodstvu: predsedniku Jelencu, tajniku Česniku in blagajniku Luznarju.

Za napitnico se je zahvalil predsednik Jelenc ter s tem tudi zaključil vrsto govorov.

Brzjavni pozdravi.

Med banketom je prečital tovariš Štefan Ferluga došle brzjavne pozdrave. Nekateri — zlasti imena krajev in podpisi — so tako spačeni, da jih ni mogoče razrešiti.

Celje. Neizprosno stoječ na braniku svojega ugleda, zasledujmo svoje materialne interese. V to ime presrčno pozdravljeni vsi udeleženci.

Zaveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic.

Črnomelj. Zadržan pozdravljam vse zborovalce, želeč mnogo uspeha.

Šetina.

bilo to slabo znamenje; njegovo surovo zabavljanje pa je najjasnejši dokaz, da je doseglo »Zavezino« zborovanje najlepši uspeh. Veseli nas tako priznanje!

»Domoljub« se zaganja v zadnji številki v tovariša Engelmana in v tovarišico Kral. S tem priznava, da sta ta dva vrla člana našega stanu!

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je te dni razposlala vsem slavnim občinskim odborom na Slovenskem sledečo prošnjo:

»Slavni občinski odbor! Dvajset let je minilo, odkar so Slovenci ustanovili svojo »Družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani«, ki ima namen, obvarovati slovensko dečo pred potujčevanjem. Dvajset let, v katerih je bilo družbi marsikaj pretrpeti. Slavni odbor! Naša družba ne propada, nego njen delokrog se širi od dne do dne; a žal, marsikaki nujni zahtevi ne more ugoditi, ker ji nedostajajo potrebnih sredstev v to. Naši narodni nasprotniki delujejo vedno bolj in silijo danes družbo na odpor tudi tam, kjer bi si pred 20 leti nikomur niti v sanjah ne bilo zdelo verjetno. V tekočem letu je slavil nemški »Schulverein« 25letnico svojega delovanja in ob tej priliki so mu priskočile z znatnimi podporami na pomoč ne le nemške občine, marveč tudi take, kojih zastopi so vsled volilne geometrije slučajno v rokah naših nasprotnikov. Častiti! Učimo se tudi od njih. Uk je dober vsak, najsi pride od leve ali od desne. Zato se pozivljemo s tem pismom danes do Vašega slavnega zastopa z vljudno prošnjo, da blagovolite nakloniti naši družbi stalno letno podporo. Opozarjamo Vas bratov Čehov. Ni je namreč tam srenje, da bi jej na srcu ne bila osrednja češka matica. Za tekoče leto pa prosimo izdatneje izredne podpore, da poplačamo družbeni dolg in tem načinom s prostejimi rokami in veselostneji delamo še v prihodnje za svoj ljubi rod.

Redko odlikovanje. Tudi tovariš nadučitelj Andrej Rapè v Smledniku je dobil od naučnega ministrstva »für die eifrige Pflege der Kirchenmusik« remuneracije 50 K.

Obisk. V Ljubljani se je mudil te dni srbski narodni učitelj Milan V. Popović iz Leskovca, ki je tudi naš dopisnik. Ogledal si je znamenitosti naše prestolice ter krasote divne Gorenjske.

Umrli je dne 17. tega mes. tovariš Leon Verbič, učitelj v Crešnjevcu pri Slov. Bistrici, star komaj 24 let. Blag mu spomin!

Predavanje. Dne 27. tega mes. predava koleginja Jerica Zemljanova na Sori v kmetijski podružnici o gospodinjstvu.

Madžarska demonstracija na Hrvaškem. V Zemunu je prišlo 18. tega mes. okolo 1000 madžarskih učiteljev, ki so zborovali v Pančovi. Z razglednega stolpa so strgali cesarsko zastavo, potem pa naglo odšli na madžarska tla.

Razgled po šolskem svetu.

Dijaki — učitelji. V »Omladini« čitamo: Slušatelji tehnike v Berlinu prirejajo že več let poučne tečaje za delavce. Zadnje zimo so jih začeli posnemati vseučiliščniki. Le-ti trdijo, da je dijaštvo poklicano sodelovati pri socialnih nalogah sedanosti po svojih najboljših močeh. Najboljše porabijo svoje sile, ako poučujejo delavce. Tak pouk je potreben, ker zahtevajo od dne do dne večjo izobrazbo. Sicer pa nimajo delavci prilike niti si pridobiti elementarnega znanja, ki je podlaga za višjo izobrazbo. Tudi najmanjša izobrazba je za delavčev poklic in socialno sploh velike praktične vrednosti. Učili so v desetih tečajih 348 delavcev. Edina predmeta sta bila nemščina in računstvo. Poučevali so bolj in manj izobražene v dveh oddelkih. Vseh učencev se je priglasilo 561, med njimi 12 žensk. Koncem tečaja jih je bilo še 222, drugi so iz raznih vzrokov odpadli. Največ slušateljev je bilo starih 25 do 40 let. Med počitnicami predavajo dijaki o splošno zanimivih predmetih. Tudi prirejajo izlete v muzeje in v gledališča, kjer imajo veliko prilike se spoznati z delavci natančneje. V letnem tečaju poučujejo v štirih oddelkih nemščino in v treh računstvo: uvedli so namreč tečaj

za popolnoma nevešče in inozemce, tudi so vrinili en tečaj med prvotna dva. Poseben tečaj je tudi o Schillerju. Stroški znašajo dosedaj okroglo 408 mark.

— **Učitelj, ki bo gorel za Kristusa.** »Soča« piše: Te dni so prišli nekateri kmetje precej od daleč prosit šolsko oblast v Gorici, naj jim da učitelja, ki bo gorel za Kristusa, kakor gori zanj slavnoznani učitelj Balič na Vrhu. Da jim je vzor B., jasno kaže, kako je s pametjo tiste kmetiške deputacije. Ta piramidalna neumnost bi zbudjala smeh, če bi ne bila tako strašansko žalostna! Kako so še nekateri zabiti!

— **Na šolskem vrtu pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah** so letos občudovali nekaj izrednega. Komaj dveletno drevesce, ki meri 160 cm, se je ovilo z belim cvetjem in darovalo svojemu gojitelju, nadučitelju J. Farkašu, kot znak hvale in priznanja 15 krasnih jabolok. A to hvaležno drevesce se je skrilo v šumico svojih sester, da bi tembolj iznenadilo in razveselilo oko svojega vrtnarja.

— **Podporno društvo za slovenske dijake Koroške v Celovcu.** Poročali smo svoj čas, da se namerava ustanoviti na Koroškem podporno društvo za slovenske koroške dijake, zlasti za visokošolce. To se je zdelo tembolj potrebno, ker sta se podporni društvi za koroške dijake na Dunaju in v Gradcu prelevili tako, da podpira samo Nemce, če pa kateremu Slovencu kaj dajo, je namen, da jih potujčijo in napravijo odvisne od sebe. Slovenska namera je pa zaspala vsled brezbržnosti starejših koroških Slovencev in koroški slovenski visokošolci so stradali naprej. Zdaj je pa društvo začelo živeti. V odboru so možje, ki so vneti za slovenski inteligentni naraščaj in ki bodo delali z vsemi močmi, da postane društvo krepka opora koroškim slovenskim visokošolcem. Zanimanje za to društvo je gotovo veliko, ker je že na ustanovnem shodu pristopilo društvu šest ustanovnikov in mnogo rednih članov. (Ustanovniki plačajo 100 K enkrat za vselej, pravne osebe po 200, K. redni člani pa po 5 K letno). Odbor se obrača do vseh Slovencev, naj bi podpirali to velevažno društvo za koroške Slovence, da bomo imeli čim več koroške slovenske inteligence. Doneske sprejema blagajnik, g. prof. A. Pih v Celovcu, Vetrinjsko predmestje št. 26.

— **Odpravljen »cof«.** Dne 30. m. m. je minulo 100 let, odkar je prepovedal cesar Franc I. častnikom in vojakom kito. Dotična odredba se je glasila: »Moj vojni minister, nadvojvoda Karel, mi je predlagal, naj se v vsej vojski odpravljajo kite. Ta predlog sem sprejel in odrejujem, da v zana-prej ne smejo biti lasje čez palec dolgi. Zabranjujem vojakom mazati lase ali jih posipavati s praškom, ravnotako pa tudi zabranjujem častnikom se pomadizirati in pudrati. Vsakega kršitelja te naredbe bom ostro kaznoval. Lasje se morajo, kakor brž odrastejo preko palca dolžine, postriči. Vsi vojaki si morajo zaradi zdravja večkrat glavo umivati z mrzlo vodo. Ta predlog nadvojvode Karla sem sprejel posebno iz dveh razlogov, ker bo pospeševal zdravje mojih vojakov ter jim ne bo treba svoje itak male plače porabiti za zdrževanje nepotrebne »cofa«, Generalom prepuščam, da ali nosijo kito ali pa se strižejo.« Ta odredba je spravila vso vojsko v slabo voljo, ker so vojaki in častniki bili ponosni na svoje kite. Le velike kazni so jih prisilile k brivcu. Mnogi častniki so se tako sramovali, da se brez kite dolgo časa niso upali iz sob. — Baje so podedovale »cof« v prenešenem pomenu šolske oblasti.

— **Duhovnik v italijanskih pregovorih.** V Toskani imajo pregovor: »Duhovniki, menihi, nune in kokoši niso nikoli siti.« — V Genovi pravijo: »Župnik Vzemi je v zakristiji, župnika Daj pa ni nikjer najti.« — V Benetkah poznajo pregovor: »Kadar pravi duhovnik: Molimol ima že tri lire v žepu.« — V Veroni molijo: »Duhovniškega sovraštva, menihove zabitosti in nunskega klepetanja — reši nas, o Gospod.« — Pijemontezci pravijo: »Storite, kar pravi župnik, pa pridete v nebesa; storite, kar dela župnik, pa pridete v peklo.« — V Rimu je znan pregovor: »Ako vidiš duhovnika, beži, ker zapletel ti bo rodbino.« — Najznačilnejši pa je pregovor: Duhovniki si kuhajo juho s plamenom vic.«

— **O koroški pedagogiki piše »Mir«:** Dne 29. in 30. marca l. 1875. je imelo koroško deželno učiteljsko društvo

v Pliberku svoje glavno zborovanje, na katerem se je med drugim razpravljalo tudi o poučnem jeziku. Glede mešanih šol se je sklenilo, da se naj poučuje na vseh šolah, kjer je pri vstopu ena tretjina ali manj nemščine nezmožnih otrok, do izključno petega šolskega leta v slovenskem poučnem jeziku, nemščina pa se naj zraven vadi, in šele po petem šolskem letu se naj rabi nemščina kot samostojen učni jezik. Kako pa je dandanes? Sedaj pa to niti za popolnoma slovenske (t. j. kjer so sami slovenski otroci) šole ne velja. Da — seveda, takrat še ni bilo »Schulvereina« in »Südmarke«.

Gospodarski program.

Naslednje tvrdke darujejo od iztržka, oziroma dobička, ki jim ga da zaslužiti učiteljstvo, dogovorjene odstotke v prid Učiteljskemu konviktu. Vsakdo (vsaktera) pa blagovoli zahtevati, da se vsaka vsota, ki jo odjemalec izplača, zabeleži v prid konviktu.

1. **Jernej Bahovec**, — zaloga M. Grubbauerjevih in drugih šolskih zvezkov, peres z napisom: »Učiteljski konvikt«, šolskih knjig in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 6.
2. **Národna tiskarna** v Ljubljani, Knaflcove ulice št. 5.
3. **Fran Ksav. Souvan**, trgovina z manufakturnim blagom v Ljubljani.
4. **Gričar & Mejač**, trgovina z narejenimi oblekami za dame in gospode v Prešernovih ulicah v Ljubljani.
5. **Fran Kraigher**, krojaški mojster v Ljubljani, Kongresni trg.
6. **Anton Krejčič**, zaloga moških in ženskih klobukov v Wolfvovih ulicah v Ljubljani.
7. **J. Soklič**, trgovina s klobuki v Ljubljani, Pod Trančo.
8. **Ivan Bonač**, zaloga šolskih knjig, svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda in raznih drugih šolskih potrebščin v Ljubljani.
9. **Knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & F. Bamberg** v Ljubljani, Kongresni trg.
10. **Banka „Slavija“** v Pragi — glavno zastopstvo za slovenske dežele v Ljubljani — vzajemno zavarovalno društvo, podpira učiteljski konvikt in daje od učiteljskih zavarovanj provizijo »Zavezi jugoslovanskih avstrijskih učiteljskih društev«.

Zavedno učiteljstvo prosimo, da po geslu »Svoji k svojim!« podpira v prvi vrsti te tvrdke.

O počitnicah.

Zopet se je približal čas... da, tako bi moral začeti. Čas je tu, ko se utrujeni duh poživlja, krepki za bodoči napor, črpa novih moči, ki mu jih je treba v prihodnjem šolskem letu. Tako, pravim, bi moral začeti enako zaglavljene članek v normalnih razmerah. Zakaj ne tudi danes? Prijatelj, s čim naj se ti poživlja duh, s čim krepki? Ali morda s skrbmi za lastno in bodočnost tvojih dragih, ki bodo zopet potrebni obleke za zimo, denarja za obuvalo, knjig, stanovanja v mestu bivajoči? In sam: ali si s tem bistriš duha, da računaš, za koliko stotakov zabredeš v prihodnjem letu zopet globlje v dolgove? Da, idealni so bili gospodje, idealni, ko so sklepali sloveči § 55., toda ob takih idealih se človek ne nasiti niti enkrat v življenju. Morda si učiteljski družinski oče o počitnicah lahko poišče gotove dni v tednu veselo družbo znancev, prijateljev, kjer se v poštenem pogovoru bistré pojmi, čistijo mnenja, krešejo dovtipi? O, ne! Inter arma silent Musae. V vojski molče muze. Ni li naše življenje vojska, boj? Pa še kakšen boj! Naše življenje je, dasi ob sedanjih dohodkih pravcata krvava ironija, vendar v resnožalostni istini boj na življenje in smrt: plavaj in stradaj ali utoni v blatu bede...

Dovolj žalostnega uvoda!

Vidim v duhu nebroj, veliko večino kranjskih, a tudi učiteljev iz drugih dežel, ki si poživljajo in krepke duha za

bodoči napor doma s svojo družinico brez misli na kak majhen izlet, par dni v toplice ali na letovišče. To stanel! Pa se zabavajo s knjigami, pisanjem tudi. A vsakdo ve, da kakor ne stoji prazna vreča pokonci, tudi duh ne more biti v takih razmerah vedno napet. Knjige so drage, pisanje pa ni za vsakega. In slednjič: ali so to potem še počitnice, ako sem duševno popolnoma okupiran z delom? Od katerega stanu se zahteva še kaj sličnega: počitek in preobloženost z delom. O, ironija!

Kaj pa še učitelji-očetje, ki imajo po eno ali dve glavi svoje družine v mestnih šolah? Žalostna jim majka! Kdor hoče vzdrževati enega otroka v mestu, mora stradati in se dolžiti; drugače ne vzmore tega, nego da zanj prosi — be-raci — hrane okolo boljših meščanov, kar vsekakor ne povzdiguje našega ugleda posebno visoko. Ta mladina pa hoče počitnice tudi uživati. Ali naj pošiljam hčerko, ki bo v par letih učiteljica ali poštarica, dan za dnem na gmajno peč krompir? Sin, petošolec ali šestošolec, tudi ne more slehrni dan s kosci na polje. Ti otroci so se leto dni pošteno trudili, da so dosegli dosedanje uspehe; zanje pa zahtevajo o počitnicah tudi nekaj plačila, ki jim ga učitelj-oče nikakor ne more dati. Le boljše situiranim je to omogočeno, a ti si svojega stališča gotovo niso podprli iz dosedanjih učiteljskih dohodkov. In koliko je takih?

Sam stradam, trpim voljno in vdano, toda voljno in vdano gledati, kako mi trpi žena, deca, lastna kri, gospoda od zelenih miz, ki se sedaj hladite v dragih letoviščih in pretezate svoje ude od zabave do zabave, kaj takega zahtevajte od živali. Poizkusite! Kokoš se vam zapodi o oči, če ji trpinčite pišče; krava vas raztrga, ako vpricho nje zakoljete telička itd. Od nas, seveda, se to zahteva, ker nismo živina, marveč inteligentni ljudje, ki se od nas zahteva vedno višje se dvigujoča stopnja izobrazbe po srcu in duhu. Ali niso to azijske razmere, ali so morda evropske? Ne zahtevajte od nas več kot od živine...

Kaj pa stori učitelj tam v skrajnem gorskem kotu sam zase o počitnicah? Lahko gre na šolski vrt, sede poleg ulnjaka (če ga ima) ter premišlja, koliko let je že tega, odkar so ga pozabili bogovi. Lahko koplje krompir, okopava in pleve zelje, uničuje gosence — no, tudi na repo se spravijo gosence. Ob deževnih dneh in v času največje duševne depresije ureja šolsko knjižnico, piše matriko, kroniko, naroča tiskovine, zvezke in brska po domačem arhivu, da ne prezre kope odlokov, §§ in določil, ki mu jih nalaga c. kr. gospo-ska. Ali ni to dovolj opravila, duhovitega dela, da se ne dolgočasi? Res, dovolj, preveč dela! Toda človek, ki nosi v prsih srce, čuti, da ima dušo in ž njo tudi človeško dostojanstvo, presoja sebe in druge, svoje in drugih razmere; duh se mu dvigne, dasi ni morda umetnik izza domačih zidov, dvigne se mu nad križ na zvoniku vaške cerkve, in mu pohiti tja v ono idealno višino, kjer se začenja poezija. Pa za koliko časa? Kako kratki so ti trenutki in kako rada bi se mu duša okopala v valovju nesmrtnosti, se osvežila in utrdila z novimi močmi, vzori in zgledi, toda prenašlo klonjejo duhu peruti. Ne, ne! Lačen hribolazec ne obrede mnogo vrhov, ne vidi preveč planinske krasote! Orel s strtimi peruti ne bo dolgo meril hribov in dolin, v bedi živeči učitelj pa ne bo v duhu plaval mnogo po širnih tokavah večno mlade poezije.

Za to skrb, ali bolje: ne skrb drugi.

Kakšna perspektiva se nam kaže v bodočnost iz teh neveselih razmer? Mi ne bomo mogli vztrajati dolgo časa niti telesno,

kako šele duševno napredovati v blatu ubožstva, skrbi, bolesti... Povešenih peruti orel nima poleta, obupan človek nima za življenje potrebne energije, postane brezčuten avtomat. Ali naj dela z veseljem in zraven strada? Ko bi pa že stradal sam! Kadar vidim, da mi hira žena, deca, prekolnem dan in uro, ko so mi izbrali nehvaležne, brezvestne gospodarje. Gospoda, in to je zlo! Prirodni zakon zahteva za vsako silo tudi protisilo. In baš nasprotna sila, ki se poraja v zavednem učiteljstvu, ne obeta prav nič veselega. Kako? Ali smo slabši od živine? Danes učiteljstvo neče biti več zaprto v zakristijo in prenapolnjene razrede svojih šol, učiteljstvo misli in se organizuje. V tem je pa, gospoda nasprotna, naš spas in vaša poguba!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1841.

Kranjsko.

Na enorazredni šoli na Dobovcu pri Radečah je začasno popolniti učno obnem voditeljsko mesto.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 5. septembra 1905.

C. k. okrajni šolski svet v Krškem, dne 21. avgusta 1905.

Št. 1145.

Na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Vidu nad Cerknico se razpisuje s tem nadučiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 14. septembra 1905.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. k. okrajni šolski svet v Logatcu, dne 13. avgusta 1905.

Zl. 1866.

Lehrstelle.*)

An der einklassigen Volksschule in St. Leonhard bei Bischoflack gelangt die Lehr- und Leiterstelle mit gesetzmässigen Bezügen und dem Genusse einer Naturalwohnung zur definitiven Besetzung.

Im krainischen öffentlichen Volksschuldienste noch nicht definitiv angestellte Bewerber haben durch ein staatsärztliches Zeugnis den Nachweis zu erbringen, dass sie die volle physische Eignung für den Schuldienst besitzen.

Die gehörig instruierten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis 27. September 1905 hieramts einzubringen.

K. K. Bezirksschulrat Krainburg, am 17. August 1905.

Št. 1109.

Na trirazredni ljudski šoli v Srednji vasi v Bohinju se razpisuje učno mesto v stalno oziroma začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 3. septembra 1905.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. k. okrajni šolski svet Radovljica, dne 9. avgusta 1905.

Na c. kr. rudniški ljudski šoli v Idriji se namestijo dva stalna učitelja in en suplent, potem ena stalna učiteljica in ena suplentinja.

Prejemki stalnega učitelja in učiteljice so: letna plača 1000 K, dejalnostna doklada 200 K za učitelja in 160 K za učiteljico, pravica do povišbe v višje plačilne razrede ter do 6 petletnic po 100 K, oziroma 80 K.

Suplentska remuneracija znaša na leto 800 K.

Lastnoročno pisane in pravilno opremljene prošnje je vlagati do dne 31. avgusta 1905 pri podpisanim c. k. rudniškem ravnateljstvu.

C. k. rudniško ravnateljstvo v Idriji, dne 11. avgusta 1905.

*) Ta dopis smo dobili zopet v nemščini pisan; nekaj časa so se bili na naše neprestano drezanje gospodje pri kranjskem okrajnem glavarstvu spokorili ter nam dopisovali slovensko. Odkar pa podpisuje mesto okr. glavarja neki Schönberger, pa se je vrnila nemškutarija. Ali poznajo ti ljudje kaj sramu!

Št. 1821.

Na trirazredni šoli v Tržišču pri Mokronogu je začasno popolniti učno mesto.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 5. septembra 1905.

C. k. okrajni šolski svet v Krškem, dne 19. avgusta 1905.

Zahvala.

Podpisano vodstvo izreka tem potom najiskrenejšo zahvalo vsem onim, ki so pripomogli, da je XVII. glavna skupščina »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev« dne 13., 14. in 15. avgusta t. l. v Pulju uspela tako lepo. Zahvaljuje se v prvi vrsti gg. poročevalcem: Pavlu Plesničarju, dr. Fran Ilešiču, Miroslavu Anžlovarju in Ivanu Šegi za izborna in zanimiva poročila; g. Ernstu Jelušiču, nadučitelju v Pulju, za obilni trud, ki ga je imel s pripravami za »Zavezino« zborovanje; slavnemu odboru »Čitaonice«, da je prepustil svoje prostore za sejo upravnega odbora; gđc. Drolovi in Petrovčičevi, ki sta pripomogli k prireditvi koncerta; gg. pevcem za lepo petje; vsem onim, ki so brzojavnim potom pozdravili naš shod; vsem govornikom za navdušene napitnice in sploh vsem udeležencem, ki so pripomogli, da je nastopila »Zaveza« tako inpozantno. Prav posebno pa se zahvaljujemo slavnemu poveljništvu c. in kr. mornarskega arzenala, ki nam je dovolilo ogledati mornarski arzenal, veliko bojno ladjo »Kronprinz Rudolf« in nad vse zanimivi muzej ter dalo v to sprtno vodnike, ki so nam raztolmačili vse natanko; slav. c. kr. pristaniškemu admiralatu, ki nam je dal neomejeno in brezplačno na razpolago 2 tenderja za prekrasno vožnjo na divne Brione in v Fazano; gosp. Zuffarju, ravnatelju Brionskih otokov, za ljubeznjiv sprejem in tolmačenje tamošnjih zanimivosti. Vsem tem prav posebna zahvala!

Vodstvo »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

V Ljubljani, 20. avgusta 1905.

Drag. Česnik,
tajnik.

L. Jelenc,
predsednik.

Šolskim vodstvom, krajnim šolskim svetom in slovenskim staršem priporočamo:

- „Zvonček“, II. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
- „Zvonček“, III. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
- „Zvonček“, IV. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
- „Zvonček“, V. letnik, nevezan 5 K, v navadni vezbi 5 K 60 h, elegantno vezan 6 K 40 h.
- „Zvonček“, I. letnik, je pošel. Dobite samo še posamezne številke za skupno ceno 3 K.

Upravništvo „Zvončka“,
v Ljubljani, Rimska cesta 7.

Odgojiteljica

se išče za 2 deklici (8 in 11 let) na deželo; oglasila z dokazi usposobljenosti sprejema ter daje pojasnila:

Ivan Božič, Gerovo, via Rakek.

Ne zabite
„Učiteljskega konvikta!“

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna **J. BLASNIKA** naslednikov
v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak **četrtek** od 11.—12. ure dopoldne in vsako **soboto** od 5.— $\frac{1}{2}$ 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem **hranilnih vlog** po 4 $\frac{32}{100}$ %, oddaja **posojil na osebni kredit** po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober **porok in plačnik**, zastava premožnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljatvi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za določiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Združni lokal je v Ljubljani, Komenskega ulice št. 17.

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.

Od c. kr. šolske oblasti priporočene

metrske trakove

imam sedaj v zalogi v popolnoma **novi in lepi izdelavi**. Trakovi so sedaj **veliko cenejši** kot prejšnji, in so napravljeni iz gladkega in trdnega, s platnom vložnega papirja.

Cena metrskega traka je:

v širokosti 5 cm po 16 vin. meter
» » 10 » » 30 » »

Posamezne metre zlepi na zahtevo poljubno in brezplačno. 10 cm široke trakove oddajem navadno v dolžini 2 metrov.

Nadalje priporočam p. n. gg. učiteljem in sl. šolskim oblastim svojo

veliko zalogo papirnatega blaga in šolskih potrebščin

kakor vsakovrstnih zvezkov, prirejenih na podstavi skle-pov okrajne učiteljske konference ljubljanske, ki ustrezajo glede oblike, papirja in liniature vsem zakonitim predpisom in so pod jamstvom najboljši in najcenejši; dalje **peres, svinčnikov, radirk itd. itd**

Črnila iz prvih tovarn po izredno nizki ceni.

Atrolit

najnovejši kamen, iz katerega si vsakdo brez vsake pri-prave lahko napravi dobro in **najcenejše črnilo**. Dobi se v orig. škatljicah po 20, 30, 50 in 90 vin. iz katerih se napravi $\frac{1}{4}$ l, $\frac{1}{2}$ l, 1 in 2 l dobrega črnila.

Poštna naročila se izvršujejo takoj in točno.

Velika knjigoveznica.

Vezava vsakovrstnih knjig za šolske knjižnice itd.

Trdna vez! Najcenejša postrežba! Nizke cene!

Z odl. spoštovanjem se priporočam **Iv. BONAČ.**

Veronika Kenda

trgovina s papirjem, pisalnim in risalnim orodjem
v Ljubljani, Dunajska cesta št. 30

(nasproti kavarne Europa.)

P. n. gg. učiteljem, slavnim šolskim vodstvom ter krajnim šolskim svetom najvdaneje priporočam svojo popolno založeno trgovino šolskih potrebščin v najboljših kvalitetah, to je: peresa, svinčnike, držala, gumice, ravnila, šestila, risalne deske, šolsko kredo in gobe, črnilo, črnilni ekstrakt, pisalni in risalni papir, čopiče, barvice, risalne žebličke i. t. d. **po zmerno nizkih cenah.**

Obenem priporočam

priznana najboljše šolske zvezke

prve domače tovarne Jos. Petričeve, ki jih imam v vseh hvalitetah in linea-mentih v zalogi, in katere oddajam popolnoma po njegovih originalnih cenah, to je: zvezke II. vrste po K 1.60, zvezke I. vrste po K 2.60 in risanke po K 4.— 100 komadov i. t. d.

Končno zagotavljam točno in najreelnejšo postrežbo ter prosim blagohotnega uvaževanja.

S spoštovanjem

Veronika Kenda.